

Gordijnen dicht, maskers af.

Er kan zoveel tussen en achter de gordijnen. Neem nu die toneelacteur die de rol van een bedrogen minnaar speelt in een comedy-of-errors. Net voor het einde van het stuk valt hij van de hoge stoel van waarop hij probeerde binnen te kijken door het raam van de slaapkamer van zijn lief. Het publiek lacht uitbundig, die sul verdiende toch niet beter? Wat ze niet zien, is dat de man een been gebroken heeft en zich kriepend van de pijn tot net achter het gordijn sleept. Het gelach en het applaus nemen toe als de acteur even later strompelend komt groeten. Hoe die man in zijn schlemielige rol blijft, wat een acteur! Niemand weet hoe hij een paar seconden later in de coulissen ineenzakt en snel naar spoed wordt afgevoerd. Ja, wat een acteur toch?

En neen, je hoeft geen toneelspeler te zijn om op het gepaste moment tussen of achter de gordijnen te verdwijnen. Gordijnen dicht, maskers af?

De verkoopster van dure kleren in die chique boetiek komt thuis en schopt haar modieuze pumps uit, stapt uit haar beige mantelpak, haalt de speld uit haar blonde haar en laat het los over haar schouders vallen. Ze zucht verzaligd, de stress van de dag valt op de grond samen met haar werkkleren. De CEO komt van zijn laatste meeting van de dag en stroopt zijn zijden das los, legt zijn polshorloge op de nachttafel en hangt zijn jas, zijn linnen overhemd en zijn imago aan de kapstok, tot morgenvroeg zeven uur. Gespen, riemen, ritsen, boordjes los, bij haar en hem. Grof gebreide trui en flodderbroek aan, een joggingpak om te gaan trainen, een fluweelzacht huispak, een schort om te koken.

Hebben ze hun dagelijks masker afgelegd of een nieuw opgezet?

Wedden, lezer, dat je die schort aan haar hebt toegedicht, de jogging aan hem?

Wat je denkt te zien heeft veel te maken met wat je verwacht. Je kunt het volledig fout hebben, de meeste maskers zien we helemaal niet.

‘Kleed je maar weer aan,’ zegt de dokter. ‘Kom over een jaar eens terug.’

Je stapt naakt achter het gordijn in de hoek en er rollen tranen over je wangen, tranen van opluchting. Je had toch vermoed, gevreesd, verondersteld zelfs dat... Glimlachend stap je terug in de consultatieruimte voorzien van het perfecte masker om opgewekt ‘Tot volgend jaar!’ te zeggen.

De dokter knikt bedachtzaam en reikt je een papieren zakdoekje aan.

Bestaan er opleidingen om door maskers heen te leren kijken?

Bijna niemand haalt dat diploma. Misschien was Ensor een uitzondering?

Hier leefde de meester. Vlaanderenstraat 27, Oostende, achter de groene raamkozijnen, in de blauwe salon met de kamerhoge goudgele gordijnen.

Kom, we stappen er binnen, eerbiedig. Niets aanraken, voorzichtig, zijn geest zit in de meubels en de muren. We spreken hem aan met “u”, Mister, Sir, Baron James Sidney Edouard Ensor.

Mister Ensor, hier schilderde en tekende u, speelde u harmonium, ontving u gasten die eerst wat moesten antichambren in de winkel beneden tot u hen liet aankondigen door uw trouwe schaduw Gust, plechtig: ‘De meester kan u ontvangen’.

Echt bescheiden was u niet, om het voorzichtig te zeggen.

Wilt u ons nu ontvangen?

In de zomers van uw jonge jaren was u hier boos en ongelukkig omdat u opgeëist werd door uw bazige moeder om in haar gehate winkel te werken en u te weinig tijd had voor uw passie. De klanten scherp observeren en snel schetsen kon u wèl, op kleine papiertjes onder de toonbank tekende u zonder aarzelen hun naakte ziel, u was een ongeëvenaarde mensenkenner.

Voor uw oog vielen hun maskers af zonder dat ze het vermoedden.

Hier, in de blauwe salon waar we nu onze adem inhouden, achter uw harmonium, hing uw liefste schilderij dat u elke dag blij maakte. U schreef zelf: 'Als een schetterende fanfare klinkt het op, de talloze ogen van de mensen op het doek kijken mij al vele jaren mild en innemend aan. Ik verkoop het voor tweeduizend frank. Is dat te veel?'¹

Ach Sir James, ze vonden het wèl te veel, tweeduizend frank voor 'De intocht van Christus in Brussel in 1889'! Die koppen vol zagemeel, die bijzienden die uw werk niet zagen, die weekdieren die zich verborgen hielden in hun schelpen om niet in uw ogen te moeten kijken zoals de mensen op je doeken u wel oprecht, 'mild en innemend' in de ogen keken.

Zette u daarom een masker voor het gezicht van uw geschilderde mensen terwijl hun ogen vaak door het masker priemden en hun ware blik verraadden?

Door hen een masker voor te zetten ontmaskerde u iedereen.

Er gebeurt veel tussen en achter de gordijnen, dat weet elke acteur en dat wist u als geen ander.

Zijn wij dat enthousiaste publiek dat applaudisseert terwijl we geen weet hebben van de gebroken ribben en de demonen achter de maskers?

© Erna Schelstraete, maart 2024

¹ Uit een brief van James Ensor aan Edmond Picard, 13 juli 1903